

<http://www.luju.ro/liber-la-legea-raspunderii-magistratilor-comisia-de-la-venetia-judecatorii-pot-fi-trasi-la-raspundere-penala-pentru-hotararile-lor-daca-le-este-dovedita-vinovatia-individuala-si-daca-eroarea-lor-se-datoreaza-relei-credinte-sau-neglijentei-grave-oricat-de>

LIBER LA LEGEA RASPUNDERII MAGISTRATILOR – Comisia de la Venetia: “Judecatorii pot fi trasi la raspundere penala pentru hotararile lor daca le este dovedita vinovatia individuala si daca eroarea lor se datoreaza relei-credinte sau neglijentei grave... Oricat de importanta ar fi libertatea judecatorilor, ea nu exclude tragerea la raspundere a acestora. Trebuie asigurat un echilibru intre imunitatea lor si ideea ca un judecator nu este deasupra legii” (Document)

Scris de Elena DUMITRACHE | Data: 30.03.2017 13:53

Oricat de importanta ar fi libertatea judecatorilor, ea nu exclude tragerea la raspundere a acestora, iar daca se constata ca un magistrat a actionat cu rea-credinta, cu intentie, printr-un abuz deliberat sau printr-o neglijenta grava, repetata si serioasa, pot fi declansate actiuni disciplinare si trageri la raspundere penala sau raspundere civila. Aceasta este **concluzia Comisiei Europene pentru Democratie prin Drept, cunoscuta sub numele de Comisia de la Venetia**, adoptata in cea de-a 110-a sesiune plenara organizata la Venetia in perioada 10-11 martie 2017, sesiune la care a luat parte si ministrul Justitiei Tudorel Toader.

Posibilitatea tragerii la raspundere penala si patrimoniala a magistratilor a fost analizata de membrii Comisiei de la Venetia ca urmare a scrisorii transmise de presedintele Curtii Constitutionale a Republicii Moldova, Alexandru Tanase si transpusa in **Opinia nr. 880/2017, tradusa de Curtea Suprema de Justitie a Republicii Moldova**. In concret, Alexandru Tanase solicita Comisiei de la Venetia sa clarifice trei probleme privind independenta si imunitatea judecatorilor, precum si posibilitatea tragerii la raspundere patrimoniala a acestora, pornind de la cazul unei judecatoare care a fost acuzata de pronuntarea unei hotarari ilegale de Procurorul General care a initiat

producerile penale impotriva acesteia, acuzand ca o instanta superioara – Curtea Suprema de Justitie – a constatat interpretarea eronata a prevederilor legale si depasirea competentelor de catre judecatoarea “atunci cand a interpretat Constitutia si a obligat Comisia Electorala Centrala sa adopte un nou act”.

Cu aceasta ocazie, **Comisia de la Venetia a mai retinut ca raspunderea penala si cea disciplinara nu se exclud reciproc**, dar **“sanctiunile disciplinare pot fi potrivite, totusi, in cazul in care exista o achitare in materie penala”**. Iar daca judecatorii pot fi trasi la raspundere penala pentru interpretarea unei legi, atunci cand se constata ca exista rea-credinta sau grava neglijenta, nu la fel ar trebui sa se intample in cazul erorilor judiciare, unde nu se poate dovedi existenta relei-credinte, intrucat “remediul principal pentru asemenea erori il reprezinta procedura de contestare”, arata Comisia de la Venetia.

Concluzionand, Comisia de la Venetia stabileste ca “doar esecurile provocate cu intentie, printr-un abuz deliberat sau, daca se poate demonstra, printr-o neglijenta grava, repetata si serioasa ar trebui sa dea nastere actiunilor disciplinare si sanctiunilor, raspunderii penale sau raspunderii civile”.

Iata pozitia Comisiei de la Venetia exprimata in cadrul celei de-a 110-a sesiune plenara organizata la Venetia in perioada 10-11 martie 2017 si tradusa de Curtea Suprema de Justitie a Republicii Moldova:

Opinie

A. Prima intrebare: Daca este posibila tragerea la raspundere penala in cazul unui judecator, pentru interpretarea legii, stabilirea faptelor sau evaluarea probelor de catre acesta, atunci cand judeca un caz din fata sa?

36. Oricat de importanta ar fi libertatea judecatorilor in exercitiul functiei lor judiciare, ea nu presupune lipsa tragerii la raspundere a judecatorilor. Independenta judecatorilor serveste pentru salvagardarea drepturilor si a libertatilor lor individuale, in conformitate cu legea. Daca se face abuz de puterea judiciara si daca este folosita gresit, ea nu poate servi scopului pe care il urmareste. Judecatorii care, in exercitiul functiei lor, comit ceea ce s-ar putea considera, in orice alta circumstanta, o infractiune, cum ar fi primirea de mita, nu pot pretinde la imunitate in fata procedurilor penale ordinare.

37. Totusi, cand judecatorii isi exercita functiile judiciare, intervin considerentele de la sectiunea II de mai sus privitoare la independenta judecatoreasca.

38. Raspunderea judiciarului reprezinta o chestiune complexa, care poate avea, de asemenea, o dimensiune „punitiva” prin aplicarea raspunderii disciplinare, civile si penale individuale.⁴⁹ Totusi, pentru a nu corupe independenta judecatoreasca, raspunderea penala in exercitiul unei functii judiciare ar trebui sa fie rezervata pentru cele mai grave cazuri si sa nu fie aplicata in cazul erorilor lipsite de intentie. **Daca judecatorii ar fi fost trasi la raspunderea penala pentru erorile lipsite de intentie comise in exercitiul functiei lor judiciare, acest fapt ar putea periclita atat impartialitatea, cat si independenta judecatorilor. Impartialitatea judecatorilor va fi pusa in pericol, de vreme ce amenintarea aplicarii sanctiunilor poate afecta, in mod involuntar, judecata lor.** Independenta judecatorilor va fi pusa in pericol, de vreme ce raspunderea penala pentru erorile comise fara intentie vor vulnerabiliza judiciarul in fata ingerintei executivului in functia judiciara.

39. Din analiza sectiunii III de mai sus s-ar parea ca, **daca judecatorii pot fi trasi la raspundere penala pentru interpretarea dreptului, pentru stabilirea faptelor si pentru evaluarea probelor, o asemenea raspundere este posibila doar in cazurile de rea-credinta si – dupa cum se poate demonstra – neglijenta grava.**

40. Este important sa se distinga situatiile incare un judecator interpreteaza constient o lege contrar formularii sale, a semnificatiei sale originale sau a jurisprudentei anterioare. Acest fapt este acceptabil, daca judecatorul procedeaza in mod transparent si ofera o motivare coerenta care sa demonstreze de ce se distanteaza de jurisprudenta anterioara. In dependentă de traditia juridica, rolul judecatorilor in sistemul judiciar si metodologia juridica existenta, interpretarea unei legi contrar formularii sale, a semnificatiei originale sau a jurisprudentei anterioare se poate incadra in campul analizei profesionale a standardelor de solutionare a litigiilor.

41. Principiile de baza care decurg din opiniile anterioare ale Comisiei de la Venetia, opiniile CCJE si standardele europene stabilite mentionate mai sus spun ca judecatorii nu ar trebui trasi la raspundere pentru (1) erorile judiciare

care nu implica reaua-credinta si (2) diferentele de interpretare a dreptului. Remediu principal pentru asemenea erori il reprezinta procedurile de contestare.

B. A doua intrebare: Daca este posibil ca o casare a hotararii unei instante inferioare de catre o instanta superioara sa serveasca drept motiv pentru stabilirea ilegalitatii acelei hotarari?

42. Aceasta intrebare este strans legata de prima. De vreme ce este posibil sa-i tragi la raspundere penala pe judecatorii aflati in exercitiul functiilor lor judiciare, cerinta relei-credinte sau a neglijentei grave pentru raspunderea penala reclama o analiza a vinovatiei individuale in fiecare caz. Utilizarea rezultatului negativ al procedurilor de contestare ca o conditie precedenta stabilirii unui criteriu obiectiv sau a unei baze de atribuire a culpabilitatii penale nu intruneste cerinta vinovatiei individuale.

43. Din aceste motive, Comisia de la Venetia a notat anterior ca raspunderea penala a unui judecator si rezultatul unui proces in apel sau recurs sunt doua chestiuni separate, care nu trebuie confundate. Comisia de la Venetia a fost in mod constant de opinia ca **anularea solutiei unui judecator de catre instantele superioare nu presupune in mod necesar faptul ca judecatorul nu a actionat de o maniera competenta sau profesionista.**

44. Pentru a-l trage la raspundere personala pe judecator pentru hotararile pronuntate nu este suficient sa se faca trimitere la faptul ca hotararile au fost anulate de catre o instanta superioara. Orice decizie privind competenta si profesionalismul unui judecator bazata pe cazurile a caror solutie a fost rasturnata in apel sau in recurs trebuie facuta in baza unei analize actuale a cazurilor in discutie. **In orice caz, judecatorii pot fi trasi la raspundere penala pentru hotararile lor daca le este dovedita vinovatia individuala si daca eroarea lor se datoreaza relei-credinte sau neglijentei grave.**

45. In concluzie, utilizarea argumentului anularii hotararii unei instante inferioare de catre o instanta superioara ca motiv in sine pentru stabilirea ilegalitatii acelei hotarari nu este conforma cu standardele europene.

C. A treia intrebare: Daca prevederea contestata asigura independenta si impartialitatea judecatorilor intr-un stat guvernat de preeminenta dreptului?

46. Standardele europene cer demonstrarea vinovatiei individuale la un nivel echivalent cu intentia sau neglijenta grava. Judecatorii nu sunt doar raspunzatori din punct de vedere penal pentru „adoptarea cu buna-stiinta” a hotararilor, sentintelor, deciziilor sau incheierilor ilegale.

47. **O prevedere care stabileste raspunderea penala a judecatorilor poate fi compatibila cu independenta si impartialitatea judecatorilor doar daca este formulata suficient de precis pentru a garanta independenta judecatorilor si imunitatea functionala pentru judecator atunci cand acesta interpreteaza dreptul, stabileste faptele sau cantareste probele.**

48. Prevederile vagi, imprecise si larg-formulate care definesc raspunderea judecatorilor pot manifesta un efect inhibitor in privinta interpretarii lor independente si impartiale a dreptului, a stabilirii faptelor si a cantaririi probelor. Reglementarile privind raspunderea judecatorilor carora le lipsesc aceste calitati pot fi utilizate abuziv pentru a exercita o presiune nepotrivita asupra judecatorilor atunci cand acestia decid cazuri si submineaza, astfel, independenta si impartialitatea lor. In general si in lumina jurisprudentei Curtii Europene a Drepturilor Omului, prevederile privind raspunderea penala a judecatorilor trebuie interpretate de o maniera care ii protejeaza de ingerintele arbitrare in functiile lor judiciare.

49. Concluziile trase din raspunsurile la intrebarile anterioare sunt aplicabile si aici: 1) judecatorii nu ar trebui trasi la raspundere individuala pentru erorile judiciare care nu presupun existenta relei-credinte si pentru diferentele de interpretare a dreptului; 2) nici nu este suficient sa fie trasi la raspundere penala judecatorii prin definirea unei hotarari judecatoresti drept ilegale, facandu-se referinta la faptul ca hotararile lor au fost anulate de catre o instanta superioara.

50. In fine, raspunderea penala a judecatorilor poate fi compatibila cu principiul independentei judecatorilor, in sa

numai in conformitate cu legea, trebuind sa fie croita strans si neputandu-se baza doar pe faptul rasturnarii unui caz in apel sau in recurs. In acest sens, este important ca dreptul relevant sa nu fie in conflict cu principiul de baza al independentei judecatorilor.

V. Concluzie

51. In opinia sa amicus curiae, Comisia de la Venetia ii prezinta Curtii Constitutionale standardele si practica europene privind chestiunile ridicate in cerere, astfel incat sa faciliteze analiza Curtii privind chestiunea/chestiunile in discutie. Totusi, tine de Curtea Constitutionala sa stabileasca interpretarea definitiva a legilor nationale si a Constitutiei statului ei.

52. Intrebarile adresate de catre Curtea Constitutionala a Republicii Moldova Comisiei de la Venetia in vederea oferirii acestei opinii amicus curiae cu privire la articolul 307 din Codul penal al Republicii Moldova sunt:

(1) Daca este posibila tragerea la raspundere penala in cazul unui judecator, pentru interpretarea legii, stabilirea faptelor sau evaluarea probelor de catre acesta, atunci cand judeca un caz din fata sa?

(2) Daca este posibil ca o casare a hotararii unei instante inferioare de catre o instanta superioara sa serveasca drept motiv pentru stabilirea ilegalitatii acelei hotarari?

(3) Daca prevederea contestata asigura independenta si imparialitatea judecatorilor intr-un stat guvernat de preeminenta dreptului?

53. Raspunsul la aceste intrebari poate fi rezumat dupa cum urmeaza:

-oricat de importanta ar fi libertatea judecatorilor in exercitiul functiei lor judiciare, ea nu exclude tragerea la raspundere a acestora. Trebuie asigurat un echilibru intre imunitatea lor, ca mijloc de protectie impotriva presiunilor nepotrivite si a abuzului din partea altor puteri ale statului sau din partea persoanelor (imunitatea functionala) si ideea ca un judecator nu este deasupra legii (raspundere);

-de vreme ce judecatorii pot fi trasi la raspundere penala pentru interpretarea unei legi, stabilirea faptelor sau evaluarea probelor, o asemenea raspundere opereaza doar in cazurile in care exista rea-credinta si, daca se poate demonstra, neglijenta grava;

-judecatorii nu ar trebui trasi la raspundere pentru erorile judiciare care nu presupun existenta relei-credinte si pentru diferentele de interpretare a dreptului. Remediul principal pentru asemenea erori il reprezinta procedura de contestare;

-raspunderea penala si cea disciplinara nu se exclud reciproc: sanctiunile disciplinare pot fi potrivite, totusi, in cazul in care exista o achitare in materie penala; de asemenea, imprejurarea ca procedurile penale nu au fost initiate din cauza esecului de a stabili vinovatia penala sau faptele unui caz penal nu presupune ca judecatorul in discutie nu a comis o incalcare disciplinara, in special din cauza caracterului diferit al acestor tipuri de raspundere;

-daca conduita gresita a judecatorului este apta sa submineze increderea publica in judiciar, este in interesul public sa se instituie proceduri disciplinare impotriva acelu judecator. Totusi, procedurile penale nu au in vedere aspectul disciplinar special al conduitei gresite, ci vinovatia penala;

-in concluzie: doar esecurile provocate cu intentie, printr-un abuz deliberat sau, daca se poate demonstra, printr-o neglijenta grava, repetata si serioasa ar trebui sa dea nastere actiunilor disciplinare si sanctiunilor, raspunderii penale sau raspunderii civile.

54. In fine, raspunderea penala a judecatorilor poate fi compatibila cu principiul independentei judecatorilor, insa

numai in conformitate cu legea. Legea in discutie nu trebuie sa vina in conflict cu principiul de baza al independentei judecatorilor. Aceasta reprezinta o problema in privinta careia trebuie sa se pronunte Curtea Constitutionala insasi.

55. Comisia de la Venetia ramane la dispozitia Curtii Constitutionale sau a altei autoritati din Republica Moldova pentru a o asista."

[*Cititi aici integral Opinia Comisiei de la Venetia](#)

Sursa foto: Agora.md